

TÜRKİYE VE KUZEY KIBRIS'TA YAŞAYAN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OYUN DAVRANIŞLARI

The Play Behaviours of 5-6 Years Old Children
Attending to Early Childhood Education Programs
in Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus
(TRNC)

Gönderim Tarihi: 16.04.2016

Kabul Tarihi: 08.08.2016

Hülya GÜLAY OGELMAN*
Fulçağ Gizem ERDENTUĞ**
Pembe AYTAÇ***
Özlem AKDENİZ****
Menekşe GÜNER*****
Vedia ESE*****

ÖZ: Araştırmanın amacı, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının oyun davranışlarını karşılaştırmaktır. Araştırmada iki çalışma grubu bulunmaktadır. İlk grubu, Türkiye Cumhuriyeti'nde Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi İlçeleri'nde okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu 50 çocuk oluşturmaktadır. İkinci grubu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Lefkoşa kazasına bağlı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu 35 çocuk oluşturmaktadır. Bulgulara göre, araştırmaya dahil olan beş oyun davranışının ikisinde (sosyal oyun ve yalnız pasif oyun) anlamlı farklılık bulunmuştur. Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 5-6 yaş çocuklarının sosyal oyun ve yalnız pasif oyun puanlarının, Türkiye'de yaşayanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. İtiş kakış, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışlarında iki gruptaki çocuklar arasında anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir. TC'nde yaşayan çocukların itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık

* Doç. Dr., Denizli Eğitim ve Sosyal Araştırma Merkezi, hulya.gulay@gmail.com

** Yakın Doğu Üniversitesi, giz.m@live.com

*** Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni, Yakın Doğu Üniversitesi, pembe03@gmail.com

**** Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni, Yakın Doğu Üniversitesi, ozlemakdeniz93@gmail.com

***** Arş. Gör. Yakın Doğu Üniversitesi, menekse_fadil@hotmail.com

***** Arş. Gör. Yakın Doğu Üniversitesi, vediaeese@gmail.com

göstermektedir. Erkeklerin itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışı puan ortalamaları, kızların itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışı puan ortalamalarına göre daha yüksektir. KKTC’nde yaşayan çocukların sosyal oyun, itiş kakış oyun, sessiz oyun, yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyun davranışları cinsiyete göre arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun Davranışları, Okul Öncesi Dönem, Kültürel Farklılıklar, Cinsiyet Farklılıkları.

ABSTRACT: The aim of the present study was to compare the play behaviours of 5-6 years old children attending to early childhood education programs in Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC). The two study groups of the research comprised of fifty children attending to kindergartens located in Pamukkale and Merkezefendi districts of Denizli province, Turkey, and thirty-five children attending to kindergartens in Lefkoşa province of TRNC. Among the five play types focused in the study, significant differences were identified in the social and solitary-passive play types. The analysis of the data revealed that the level of social and solitary-passive play behaviours of 5-6 years old preschool children living in TRNC was higher than the level of play behaviour of the ones living in Turkey. There was no significant difference in the level of rough, reticent and solitary-active types play behaviours of children included into the study groups. However, the study identified significant statistical differences in the level of rough and solitary-passive types of play between female and male preschool children living in Turkey. The average score of boys for rough and solitary-passive types of play was higher than girls’ average score for these types of play. The results of the study revealed no statistically significant gender differences in the social, rough, reticent, solitary-passive, and solitary-active types of play behaviour of preschool children living in TRNC.

Keywords: Play Behaviours, Preschool Period, Cultural Differences, Gender Differences.

GİRİŞ

Oyun, vücut, obje, sembol kullanımı ve ilişkisini içeren bir anda ortaya çıkan, gönüllü katılım ile belli bir hedefe ulaşmak için değil sadece süreçten zevk alındığı için yapılan değişken etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Smith, 2013). Çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal ve dil gelişimine olumlu katkıları olan oyun, gelişim için hayati önem taşımaktadır (Ginsburg, 2007). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi’nde çocukların oyun olanakları konusuna vurgu yapılmıştır (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Genel Yorum No. 7 Erken Çocuklukta Çocuk Haklarının Uygulanması, 2005). Oyun sağlıklı gelişim için önem taşımaktadır. Anderson-McNamee ve Bailey

(2001) beyin gelişiminin %75'inin doğumdan sonra gerçekleştiğine ve oyunun beyni sinir hücreleri arasında yeni bağlar oluşturması için uyararak yardımcı olduğunu vurgulamaktadır. Oyunun çocuk için başlıca yararları, kalem tutma gibi ince motor ve atlama sıçrama gibi kaba motor becerilerini, konuşma becerilerini, sosyal yeterliliğini olumlu yönde etkilemesi, çocuğun duygularını ifade etmesini, düşünme, yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin gelişmesini desteklemektir (Kernan, 2007). Oyun, çocukların yaratıcılıklarını kullanmalarına olanak sağlarken onların hayal güçlerini, becerilerini, fiziksel, bilişsel ve duygusal güçlerini de geliştirir. Oyun sağlıklı bir beyin gelişimi için çok önemlidir. Gerek akranlarıyla gerek yetişkinlerle oynadıkları oyun sayesinde çocuklar, çok erken yaşlarda, çevreleri ile etkileşim içinde olmayı, kendilerine içinde yaşayabilecekleri bir dünya yaratmayı ve büründükleri yetişkin rolleri ile korkularının üstesinden gelmeyi öğrenirler (Ginsburg, 2007). Oyun, çocuğun bütün gelişim alanlarına önemli katkı sağlarken, birçok erken dönem beceri ve yeterlilikleri, oyun oynarken kazanılabilir. Bebekler kendileri ve içinde yaşadıkları dünya hakkında birçok şeyi yetişkinlerle oyun şeklindeki etkileşimleri sayesinde öğrenirler. Küçük çocuklar yeni oyunlar oluşturur ve bu oyunları akranları ile oynarken fiziksel ve sosyal beceriler kazanırlar. Sosyo-dramatik oyunlar çocukların bakış açısı geliştirmeleri, toplumsal rollere bürünmeleri, kendilerini kontrol edebilmeleri, sıralarını beklemeleri, birlikte plan yapmayı ve yapılan planları gözden geçirmeyi öğrenmeleri için zengin bir ortam oluşturmaktadır. Özellikle yetişkin desteği ve yönlendirmeleriyle oynanan aktif oyunlar çocukların dil, okuma yazma, matematik ve fiziksel dünya ile ilgili bilgilerini geliştirmenin yanı sıra onların düşünme becerilerini de olumlu yönde etkilemektedir (Brooker ve Woodhead, 2013).

Edwards (2003) kültürel bir etkinlik de olan oyunun çocukların kendilerini ve çevrelerini araştırmakta, farklı sosyal rolleri deneyimlemekte ve diğer çocuklar ve yetişkinlerle etkileşimindeki önemli rolünü vurgulamıştır. Çocuklar sosyalleşmeye çok erken yaşlarda başlayarak aile, yakın çevre okul, medya gibi toplum birimlerinin etkisiyle içinde yaşadıkları toplumda kabul gören cinsiyet rollerini öğrenirler. Kendilerini kız veya erkek olarak tanımlamaya başlayan çocukların özdeşleştikleri cinsiyet rolleri ise onların kiminle, ne, nasıl ve nerede oynayacaklarını belirler (Edwards, 2003). Ebeveynlerin gerek oyuncak gerekse oyun türü seçimi ile çocuklarına toplumda kabul gören cinsiyet rollerini öğrettiklerini vurgulayan Lau (2014), kız çocuklara bebek, oyun seti, erkek çocuklarına araba, kamyon, tabanca gibi oyuncaklar verilerek kız çocuklarından besleme, bakım, erkek çocuklarından ise fiziksel ve sözel olarak daha hareketli olan oyunlar oynanmasının beklendiğini belirtmiştir. Benzer olarak oyun arkadaşları ve kardeşlerin de cinsiyet rol modellerini temsil ettiğine dikkat çeken Lau (2014) anne-baba, kardeş ve arkadaşlarla oynanan oyunun okulöncesi

dönem çocukların hem cins ve karşı cins rolleri ve bu rollerle ilgili toplum beklentilerini öğrenmedeki katkısının önemini vurgulamıştır. Oyunlardaki cinsiyet farklılıklarının ele alındığı bir çalışmada (Barbu, Cabanes ve Le Manner-Idrissi, 2001) 2 ve 6 yaşlarında 4 gruba ayrılmış 164 çocuğu serbest oyun zamanı esnasında gözlemlenmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, sosyal ve komplike/karmaşık oyunların sistematik olarak kızlarda daha erken yaşlarda başladığı belirlenmiştir. Kız çocuklarında, 3-4 yaşta birlikte oyun, 4-5 yaşta işbirlikli oyun ve 5-6 yaşta kurallı oyunlarda cinsiyetler arasında kızların lehine anlamlı farklılıkların olduğu ortaya konulmuştur. Aynı çalışmada, erkek çocukların ise kızlara göre yalnız oyunu daha çok tercih edebildikleri belirlenmiştir (Barbu, vd., 2001).

Okul öncesi dönemde oyun, çocuklar için temel bir ihtiyaç ve gelişimi destekleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Oyunun yaşamın ilk yıllarındaki gelişiminde cinsiyet de önemli bir faktördür. Türkiye’de okul öncesi dönemde oyun konusu ile ilgili araştırmalar özellikle son on yıl içinde önemli bir artış göstermiştir (Bekmezci ve Özkan, 2015; Erbay ve Durmuşoğlu Saltalı, 2012; Giren, 2016; Haşıl Korkmaz ve Taner Derman, 2014; İnci Kuzu, 2015). Ancak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki küçük çocukların oyun davranışlarını ele alan ve Türkiye’de yaşayan çocuklarla karşılaştırılmasının yapıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. TC ve KKTC, birbirine oldukça yakın iki kültürdür. Bu kültürlerde yaşayan küçük çocukların oyun davranışı gibi çeşitli gelişimsel özelliklerinin ortaya konulduğu çalışmalar ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye’de yaşayan çocukların KKTC gibi benzer kültürler ve farklı kültürler açısından incelendiği çalışmalar sonucunda, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimleri kültürel bir bakış açısı ile detaylı bir biçimde incelenebilecektir. Bu tür çalışmalar Türk kültürünün gelişim üzerindeki etkisini ortaya koymak açısından da önem taşımaktadır. Buradan yola çıkılarak araştırmanın amacı, TC ve KKTC’nda okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının oyun davranışlarını karşılaştırmaktır.

Araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- 1- TC ve KKTC’de yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
- 2- TC ve KKTC’de yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada, ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grupları

Araştırmada iki çalışma grubu bulunmaktadır. İlk grubu, Türkiye Cumhuriyeti'nde Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi İlçeleri'nde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu 28 kız (%56.0), 22 erkek (% 44.0) olmak üzere 50 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların yaş ortalaması, 5 yıl 7 ay 18 gündür (en az 5 yıl 1 ay, en çok 6 yaş iki ay 3 gün). İkinci grubu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Lefkoşa kazasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulların anasınıflarında okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu 21 kız (%60.0), 14 erkek (%40.0) olmak üzere 35 çocuk oluşturmaktadır. İkinci örneklem grubundaki çocukların yaş ortalaması 5 yıl 4 ay 28 gündür (en az 5 yıl 20 gün; en çok 6 yaş 5 gündür).

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, çocukların cinsiyet, yaş, okul türü bilgilerini içermektedir.

Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği, 1998 yılında, küçük çocukların oyunlar sırasında gösterdikleri bireysel davranışlarını öğretmen görüşlerine göre belirlemek amacıyla Robert J. Coplan ve Kenneth H. Rubin tarafından geliştirilmiştir. On sekiz maddeden oluşan ölçeğin beş alt ölçeği bulunmaktadır: Sessiz davranış alt ölçeği, etrafı amaçsızca izlemeye dayalı maddelerden oluşmaktadır. Yalnız-pasif davranış alt ölçeği, çocuğun yalnız başına oynadığı, bir şeyleri inşa etmeye, kurmaya ve keşfetmeye dayalı oyun davranışlarını içermektedir. Yalnız-aktif davranış ölçeği, çocuğun tek başına oynadığı koşma, müzik aleti çalma ya da canlandırmalar, rol-oyunlar gibi oyunları içeren maddelerden oluşmaktadır. Sosyal oyun alt ölçeği, grup oyunu, sosyo-dramatik oyun ve akran etkileşimi ile ilgili maddeleri barındırır. İtiş-kakış oyun alt ölçeği, kavga ediyormuş gibi yapmak, boğuşmak gibi harekete dayanan maddelerden oluşmaktadır. Maddelerin her biri 5li likert tipinde (1=hiç, 5=her zaman) değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden alınan toplam puan, çocuğun o davranışı oyun boyunca ne kadar sıklıkta gösterdiğini ifade etmektedir. Ölçme aracı Türkçe'ye Gülşay Ogelman tarafından uyarlanmıştır (Gülşay-Ogelman, 2012). Bu araştırmada alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) şu şekildedir: Sessiz davranış alt ölçeği, .82; yalnız-pasif davranış alt ölçeği, .80; yalnız-aktif davranış ölçeği, .81; sosyal oyun alt ölçeği, .89 ve itiş-kakış oyun alt ölçeği .89'dur.

Uygulama

Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği, okul öncesi eğitimi öğretmenleri tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Öğretmenler çocuklarla ilgili yaklaşık 4 aylık gözlemlerine dayanarak formları doldurmuşlardır.

Veri Analizi

TC ve KKTC'nde yaşayan 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarının incelenildiği bu çalışmada, iki ülkede yaşayan çocukların oyun davranışları ile ilgili puan ortalamalarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Türkiye'de yaşayan çocuklar için: sosyal oyun toplam puanları (K-S(Z)=.272), itiş kakış toplam (K-S (Z)=275), sessiz oyun toplam (K-S (Z)=.198), yalnız pasif oyun toplam (K-S (Z)=154), yalnız aktif oyun toplam (K-S (Z)=217). Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan çocuklar için: sosyal oyun toplam puanları (K-S(Z)=.844), itiş kakış toplam (K-S (Z)=802), sessiz oyun toplam (K-S (Z)=.892), yalnız pasif oyun toplam (K-S (Z)=967), yalnız aktif oyun toplam (K-S (Z)=914). Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle iki ülkedeki çocukların oyun davranışları arasındaki farklılıkları belirlemek için İlişkisiz Örneklemeler İçin T Testi; iki ülkedeki çocukların oyun davranışlarının cinsiyete göre incelenmesi amacıyla da İlişkili Örneklemeler İçin T Testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. TC ve KKTC'de Yaşayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Davranışları Arasındaki Farklılığa Yönelik İlişkisiz Örneklemeler İçin T Testi Sonucu

Oyun Davranışı	Ülke	N	\bar{X}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t testi		
						t	Sd	p
Sosyal Oyun Davranışı	TC	50	23.34	3.64	.51	-1.955	83	.050*
	KKTC	35	24.89	3.51	.59			
İtiş Kakış Oyun Davranışı	TC	50	4.02	2.43	.34	1.363	83	.177
	KKTC	35	3.37	1.70	.29			
Sessiz Oyun Davranışı	TC	50	7.34	2.59	.37	-.346	83	.730
	KKTC	35	7.51	1.76	.30			
Yalnız Pasif Oyun Davranışı	TC	50	12.64	2.02	.29	-2.163	83	.033*
	KKTC	35	14.05	3.96	.67			
Yalnız Aktif Oyun Davranışı	TC	50	6.30	1.15	.16	-.369	83	.713
	KKTC	35	6.43	2.05	.35			

*p<.05

Tablo 1'de TC ve KKTC'nde yaşayan 5-6 yaş çocuklarının sosyal oyun ($t = -1.955$, $p < .05$) ve yalnız pasif oyun ($t = -2.163$, $p < .05$) davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılığın olduğu belirlenmiştir. KKTC'nde yaşayan çocukların sosyal oyun ($\bar{X} = 24.89$) ve yalnız pasif oyun ($\bar{X} = 14.05$) davranışlarına ilişkin puan ortalamalarının, TC'nde yaşayan çocukların sosyal oyun ($\bar{X} = 23.34$) ve yalnız pasif oyun ($\bar{X} = 12.64$) puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İki gruptaki çocukların itiş kakış oyun ($t = 1.363$, $p > .05$),

sessiz oyun ($t = -.346, p > .05$) ve yalnız aktif oyun ($t = -.369, p > .05$) davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir.

Tablo 2. TC ve KKTC'de Yaşayan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin İlişkili Örneklemeler İçin T Testi Sonucu

Oyun Davranışı	Ülke	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t testi		
							t	Sd	p
Sosyal Oyun Davranışı	TC	Kız	28	22.93	4.53	.86	-.900	48	.373
		Erkek	22	23.86	2.00	.42			
	KKTC	Kız	21	25.05	3.11	.68	.330	33	.744
		Erkek	14	24.64	4.16	1.11			
İtiş Kakiş Oyun Davranışı	TC	Kız	28	2.57	1.14	.21	-6.421	48	.000**
		Erkek	22	5.86	2.40	.51			
	KKTC	Kız	21	3.00	1.55	.34	-1.621	33	.114
		Erkek	14	3.93	1.82	.49			
Sessiz Oyun Davranışı	TC	Kız	28	7.68	2.79	.53	1.043	48	.302
		Erkek	22	6.91	2.31	.49			
	KKTC	Kız	21	7.52	1.86	.41	.039	33	.969
		Erkek	14	7.50	1.65	.44			
Yalnız Pasif Oyun Davranışı	TC	Kız	28	11.75	2.01	.38	-4.028	48	.000**
		Erkek	22	13.77	1.38	.29			
	KKTC	Kız	21	14.43	4.21	.92	.674	33	.505
		Erkek	14	13.50	3.63	.97			
Yalnız Aktif Oyun Davranışı	TC	Kız	28	6.29	1.12	.21	-.098	48	.922
		Erkek	22	6.32	1.21	.26			
	KKTC	Kız	21	6.48	1.60	.35	.166	33	.869
		Erkek	14	6.36	2.65	.71			

**p<.01

Tablo 2'ye göre TC'nde yaşayan çocukların itiş kakiş oyun ($t = -6.421, p < .01$) ve yalnız pasif oyun ($t = -4.028, p < .01$) davranışları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin itiş kakiş oyun ($\bar{X} = 5.86$) ve yalnız pasif oyun ($\bar{X} = 13.77$) davranışı puan ortalamaları, kızların itiş kakiş oyun ($\bar{X} = 2.57$) ve yalnız pasif oyun ($\bar{X} = 11.75$) davranışı puan ortalamalarına göre daha yüksektir. TC'nde yaşayan çocukların sosyal oyun ($t = -.900, p > .01$), sessiz oyun ($t = 1.043, p > .01$) ve yalnız aktif oyun ($t = -.098, p > .01$) davranışlarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aynı tabloda, KKTC'nde yaşayan çocukların sosyal oyun ($t = .330, p > .01$), itiş kakiş oyun ($t = -1.621, p > .01$), sessiz oyun ($t = .039, p > .01$), yalnız pasif oyun ($t = .674, p > .01$) ve yalnız aktif oyun ($t = .166, p > .01$) davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir.

TARTIŞMA

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 5-6 yaş grubu çocukların oyun davranışlarının karşılaştırıldığı bu çalışmanın bulgularına göre, araştırmaya dahil olan beş oyun davranışının ikisinde (sosyal oyun ve yalnız pasif oyun) anlamlı farklılık bulunmuştur. Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 5-6 yaş çocuklarının sosyal oyun ve yalnız pasif oyun puanlarının, Türkiye'de yaşayanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi dönemde oyunla ilgili yapılan araştırmalar, kültürel farklılıkların oyun davranışlarını etkileyebileceğini ifade etmektedir (Gosso, 2010). Oyunda kültürel farklılıkların, çocuklara sunulan oyun imkanları, oyun araç gereçleri, oyun oynama süresi, yetişkinin oyuna katılma sıklığı ve şekli, yetişkinin çocuğa oyun konusunda model olması, akran grubunun yapısı gibi farklı değişkenlerden kaynaklanabileceği ifade edilmektedir (Gosso ve Carvalho, 2013). Bu araştırmada Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'taki küçük çocukların oyun davranışları karşılaştırılmış ancak sebepleri incelenmemiştir. Bu araştırmanın sınırlılıklarından biridir. Bu doğrultuda sonraki çalışmalarda bu farklılıkların hangi etkenlerden kaynaklanabileceği araştırılmalıdır. Farklı yerlerde yaşayan çocukların oyun davranışları ile ilgili çalışmalardan birinde (Shigaki, 1991) Japon ve Amerikalı okul öncesi dönem çocuklarının oyunları karşılaştırılmıştır. Çalışmada, Japon çocukların, Amerikalı akranlarına göre oyunlar sırasında paylaşmaya ve grup oyunlarına daha çok yönlendirildiği belirtilmiştir. Çalışmada bu farklılığın, kültürel yapının yetişkinlerin çocukları oyunlara yönlendirmesi ile aktarılmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Ayrıca yetişkinlerin küçük çocuklarının oyunları üzerindeki etkilerine dikkat çekilmiştir (Shigaki, 1991). Buradan yola çıkarak, bu çalışmanın bulguları, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin sınıflarında izledikleri stratejiler, sınıf yönetim şekilleri, oyuna bakış açıları, çocukları oyuna yönlendirme şekilleri gibi faktörlerin çocukların oyun davranışları üzerindeki etkisi ile yorumlanabileceği düşünülmektedir.

İtiş kakış, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışlarında iki gruptaki çocuklar arasında anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir. Sonuç, itiş kakış, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışlarında kültürlerarası farklılık yerine farklı değişkenlerin etkisinin olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Duman ve Temel (2011) tarafından yapılan çalışmada da Türk ve Amerikalı okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarında itiş kakış oyunlarının oldukça düşük düzeyde oynandığı belirlenmiştir. Yaşamın ilk yıllarındaki oyun davranışlarını kültürün yanı sıra etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Yaş, cinsiyet, anne-baba-çocuk ilişkisi, sosyal çevre, kardeş sahibi olup olmama, kardeş sayısı, engelli olma, bilişsel yeterlilik, yaşanan yer, vb. faktörler çocukların oyun davranışlarını etkilemektedir (Handth, Cao ve Mokhtarian, 2008; Veitch, Salmon ve Ball, 2008).

Bu çalışmada, oyun davranışları üzerinde kültürel farklılığın belirlenmemesi, çocukların oyun davranışlarını etkileyen değişkenlerin etkisinin olabileceğini düşündürmektedir.

TC'nde yaşayan çocukların itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışı puan ortalamaları, kızların itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışı puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Çocukların oyun davranışları önceden belirtildiği gibi cinsiyete göre de farklılık gösterebilmektedir. Kızların ve erkeklerin oyun tercihleri farklılaşabilmektedir (Goldstein, 1995). İtiş kakış oyun ile ilgili yapılan çalışmalar (Edwards, 2000; Humphreys ve Smith, 1987; Pellegrini ve Smith, 1998), erkek çocuklarının kızlara göre daha hareketli olduğunu ve bu özelliklerinden kaynaklı, itiş kakış oyunu da kızlara göre daha çok oynadıkları belirlenmiştir. Bu araştırmada da Türkiye'deki çalışma grubunda, erkek çocukların kızlara göre daha çok itiş kakış oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Bu açıdan araştırmanın bulguları benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Araştırmada, Türkiye'deki erkek çocukların yalnız-pasif oyunu kız akranlarına göre daha sık oynadıkları da ortaya konulmuştur. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar (Goldstein, 1995; Humphreys ve Smith, 1987), erkeklerin kızlara göre kalabalık gruplarda oyun oynamayı tercih ettikleri yönündedir. Bu açıdan araştırma bulguları benzer çalışmalarla paralellik göstermemektedir. Bu çalışmada, erkek çocukların yalnız-pasif oyunu tercih etmelerinde cinsiyet faktörünün ötesinde, sınıftaki akran grubunun yapısı, sosyal konum gibi değişkenlerin cinsiyete göre oyun tercihinde daha baskın faktörler olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Akranları tarafından dışlanan, akran ilişkilerinde sorunlar yaşayan çocuklar, akran ilişkilerinde sorun yaşamayan çocuklara göre yalnız pasif oyunu daha çok tercih edebilmektedir (Gallacher ve Sylvester, 2009; Hampton ve Fantuzzo, 2003). Bu çalışmada da, bu tür çocuklar olabileceği düşünülebilir.

KKTC'nde yaşayan çocukların sosyal oyun, itiş kakış oyun, sessiz oyun, yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyun davranışları arasında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir. Bu sonuç da yukarıda belirtilen farklı değişkenlerin etkisinden kaynaklanabileceği ve bu değişkenlerin cinsiyete göre çocukların oyun davranışları üzerinde daha baskın olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 5-6 yaş grubu çocukların oyun davranışlarının karşılaştırdığı bu çalışmada, araştırmaya dahil olan beş oyun davranışının ikisinde (sosyal oyun ve yalnız pasif oyun) anlamlı farklılık bulunur-

ken; sosyal oyun, itiş kakış oyun, sessiz oyun, yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyun davranışları arasında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık belirlenmemiştir. Sonuçlara göre araştırmadaki oyun davranışlarının çoğunluğunda kültürlerarası ve cinsiyete dayalı farklılık bulunmamaktadır.

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışlarının incelendiği bu çalışmada bazı sınırlılıklar da bulunmaktadır. Çalışma Türkiye'de Denizli ilinde ve Kuzey Kıbrıs'ta Lefkoşa kazasında okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarla sınırlıdır. Sonraki çalışmalarda farklı kültürlerin ve daha kalabalık çalışma gruplarının yer aldığı çalışmalar planlanabilir. Bu sınırlılıklar doğrultusunda sonraki çalışmalar için şu öneriler getirilebilir: Bu çalışmada, bazı oyun davranışlarında iki gruptaki çocuklar arasında farklılıklar olabildiği ortaya konulmuştur. Sonraki çalışmalarda bu farklılıkların nedenleri incelenebilir. Bu çalışmada, çocukların oyun davranışları öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda gözlem gibi farklı tekniklerle çocukların oyunları hakkında bilgi toplanabilir. Ayrıca Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının incelendiği çalışmaların sayısı arttırılabilir. Özellikle Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan çocukların oyun davranışları ile ilgili araştırmalar çeşitlendirilebilir. Boylamsal çalışmalar ile çocukların oyun davranışları izlenebilir. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerine ve anne-babalara çocuklarla oyun oynama, oyunun çocuk için önemi, yetişkinin oyundaki rolü ve etkisi gibi konularda eğitimler verilebilir. Okul öncesi eğitimi öğretmenleri, çocukların oyunlarını gözlemleyebilir. Oyunlarda akran ilişkilerini geliştirici önlemler alınabilir. Öğretmenler ve anne-babalar çocuklarla düzenli olarak oyun oynayabilirler.

KAYNAKÇA

- Anderson-McNamee, K. J., ve Bailey, S. (2010). The importance of play in early childhood development. *Montana State University Extension*. 11 Aralık 2015 tarihinde <http://store.msuextension.org/publications/HomeHealthandFamily/MT201003HR.pdf>. adresinden erişildi.
- Barbu, S., Cabanes, G. ve Le Maner-Idrissi, G. (2011). Boys and girls on the playground: Sex differences in social development are not stable across early childhood. *PLoS ONE* 6(1), 1-7. 15 Mart 2016 tarihinde <http://journals.plos.org/plosone/article/asset?id=info:doi/10.1371/journal.pone.0016407.PDF> adresinden erişildi.
- Bekmezci, H., ve Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 5(2), 81-87.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. (2005). *Erken Çocuklukta Çocuk Haklarının Uygulanması* (Genel Yorum No. 7). 14 Mart 2016 tarihinde http://www.unicef.org/turkey/pr_2010/pdf/_CRC_General_Comment_No.7.pdf adresinden erişildi.
- Brooker, L., ve Woodhead, M. (2013). *The right to play*. Aberystwyth: Cambrian.
- Duman, G., ve Temel, F. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 279-298.
- Edwards C. P. (2000). Children's play in cross-cultural perspective: A new look at the six cultures study. *Cross Cultural Research*, 34, 318-338.
- Edwards, S. (2003). New directions: Charting the paths for the role of sociocultural theory in early childhood education and curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 4(3), 251-266.
- Erbay, F. ve Saltalı, D. N. (2012). Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Fakültesi Dergisi*. 13(2), 249-264.
- Gallacher, K. C., ve Sylvester, P. R. (2009). Supporting peer relationships in early childhood. O. A. Barbarin, and B. H. Vasik. (Eds.), *Handbook of Child Development & Early Childhood: Research and Practice*. İçinde (ss. 223-247). New York: Guilford Press.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *PEDIATRICS*, 119, 182-191. 15 Mart 2016 tarihinde <http://pediatrics.aappublications.org/content/119/1/182> adresinden erişildi.

- Giren, S. (2016). Early childhood education teachers' metaphors about play concept for preschoolers. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(1), 372-388.
- Goldstein, J. (1995). Aggressive toy play. A. D. Pellegrini (Ed.), *The future of play theory* içinde (ss. 127-147). Albany, NY: State University of New York Press.
- Gosso Y. (2010). Play in different cultures. P. K. Smith (Ed.), *Children and play* içinde (ss. 80-98). New York, NY: J. Wiley.
- Gosso, Y., ve Carvalho A. M. A. (2013). Play and cultural context. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. 18 Mart 2016 tarihinde <http://www.child-encyclopedia.com/play/according-experts/play-and-cultural-context> adresinden erişildi.
- Gülay-Ogelman, H. (2012). Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği'ni (ODÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 201-221.
- Hampton, V., ve Fantuzzo, J. (2003). The relationship between interactive peer play in kindergarten and school adjustment for low income urban children. *School Psychology Review*, 32, 77-91.
- Handt S, Cao X, ve Mokhtarian P. (2008). *Neighborhood design and children's outdoor play: Evidence from Northern California*. *Children, Youth and Environment*, 18(2), 160-179.
- Haşıl Korkmaz, N., ve Taner Derman, M. (2014). Opinions of play in Turkish fathers. *WCLTA 2013. Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 1182-1186.
- Humphreys A.P., ve Smith P. K. (1987). Rough and tumble, friendship and dominance in schoolchildren: evidence for continuity and change with age. *Child Development*, 58, 201-212.
- İnci Kuzu, Ç. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların cinsiyet önyargıları ile oyuncak seçimi ve ebeveynlerin buna etkisi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 651-654.
- Kernan, M. (2007). Play as a context for early learning and development. A research paper. *Aistear: The Early Childhood Curriculum Framework*. 14 Mart 2016 tarihinde http://www.ncca.ie/en/Curriculum_and_Assessment/Early_Childhood_and_Primary_Education/Early_Childhood_Education/How_Aistear_was_developed/Research_Papers/Play_paper.pdf adresinden erişildi.

- Lau, E. (2014). Preschooler gender-typed play behaviours as a function of gender of parents, siblings, and playmates. *Applied Psychology Opus*, 11 Aralık 2015 tarihinde <http://steinhardt.nyu.edu/appsycho/opus/issues/2014/fall/lau>. adresinden erişildi.
- Pellegrini A. D., and Smith P. K. (1998). Physical activity play: the nature and function of a neglected aspect of play. *Child Development*, 69(3), 577-598.
- Shigaki, I. (1991). An examination of social interaction and play activities of infants and toddlers in Japanese day care. (*ERIC Document Reproduction Service No. ED 338419*).
- Smith P. K., (2013). Play–Synthesis. R. E. Tremblay, M. Boivin, ve RDeV Peters, (Eds.), *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development and Strategic Knowledge Cluster on Early Child Development. (i-iii). 10 Aralık 2015 tarihinde <http://www.child-encyclopedia.com/pages/PDF/synthesis-play.pdf>. adresinden erişildi.
- Veitch J, Salmon J. ve Ball K. (2008). Children's active free play on local neighborhoods: A behavioral mappint study. *Health Education Research*, 23(5), 870-879.

